

Uda ez hain erromantikoak

Uda oporretarako sasoia da, baina lanerakoa ere bai. Udan egiten diren lanei eta horietako batzuen baldintzei buruz idatzi du Maider Galardik BERRIAN.

Sekuentzia honetan, hau egin dezakezu:

- Udako lanei buruz hausnartu.
- Ulermen-galderei erantzun.
- Testua aztertu, tesiari, ideia nagusiei eta sostenguei (argudiaketari) erreparatuta.
- Iritzi-artikulua idatzi, sostenguak eta argudiaketa egiteko ikasitako moldeak praktikatzeko.

Adimen artifizialak sortutako irudia

Irakurri aurretik

1. Udako lanak

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Idatzi iruzkin bat foroan; bertan, deskriba ezazu paragrafo batean zeure bizitzan udan egin izan duzun lanen bat: zer lan zen?, nolakoa zen?, zergatik erabaki zenuen lan hori hartzea?, ondo ordaindu zizuten?

Irakasleak deskribapenaren egokitasunari eta idatzitakoaren zuzentasunari buruzko feedbacka emango dizu.

BAKARKA

Irakurri bitartean

2. Zer dio Maider Galardik?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri testua, eta erantzun hurrengo orrialdeko galderei.

berria

Udako lanak

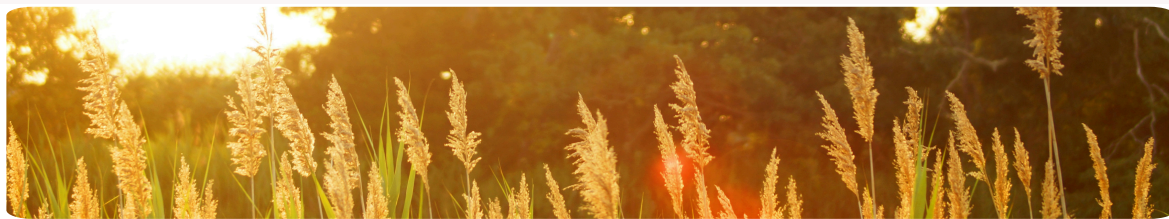
Maider Galardi 2015EKO UZTAILAREN 17A

Badira lan batzuk urtaro honi dagozkionak eta urtero errepikatzen direnak. Adibidez, aurten ere L-rekin pasatu dut joan den igandea hegaluzea potetan sartzen. Aurten A batu zaigu, eta hainbat hobe, orduak pasatu behar baitira «zain», eta gero eskuak ez baitaude sobera arraina poteratzeko. Nire lagun M-k tomatea jartzen du kontserban, eta asteburu batez, familia osoa joaten da Nafarroako Erriberara, amonaren jaioterrira, urte osorako ontziak prestatzera. Guk antzeko egiten dugu uda amaieran, urte osorako piper gorriak edukitzeko. Udan egin daitezkeen lanak, ez beste inoiz. Udan egiten diren lanak, gero urte osoan horren errentaz bizitzeko.

Gustagarria zait hegaluzearena, baina lan guztiak ez dira berdin, nahiz udako lan askok ere baduten sasoi horretan irabazitako sosak gainerako urtaroetan xahutzeko motibazioa. Goizero entzuten ditut, esaterako, udaleku irekietako hezitzaileak hurrei mugitzeko eskatuz, hurrei «loa-loea-loea-loa-mambooooo-mambooooo-epiepiepapao» kantatzen, haurrak semaforoetan gorrian pasatu ez daitezen estresatuta. Hezitzaile horiek, normalean, batxilergoko ikasleak izan ohi dira, dena gairitu badute, uda amaigabe horri probetxua atera nahi badiote, dirua ere nonbaitetik lortu beharko dute eta. Helduagoak, unibertsitatean daudenak, udaleku itxietara joaten dira, eta itzultzen dira urte osorako sekulako nekearekin eta begiraleen artean kanpotik ulertezina den konplizitate batekin motxila beteta. Gaztea zarenean pagotxa irudituko zaizu hamar egunengatik 900 euro irabaztea, baina egiaz, zure lan horrek dezente gehiago balio du. Antzeko gertatzen da sasoiko beste lanekin ere. Supermerkatuan ordu luzeak egitea ez dagozkizun lanak egiten, eguzki galdatan flyerrak banatzen egotea eta ura edateko beldurra edukitzea arduradunak ez zaitzan ikusi, azpiordaindutako bekaldiak, modako musika jaialdietan lanean egotea miseria baten truke eta lanaldi gizagabeak egiten, edo hondartzetan jendearen bizitzaren arduraduna izatea baldintza negargarriak izan arren. Argi dago nagusiek badakitela nork behar dituen udako lanak, nork diru azkarra, nork duen zailtasuna sasoiz kanpo lana topatzeko. Eta baldintzak, hortaz, tomate kontserba egitearen erromantizismotik urrun daude oraingoz.

BAKARKA

d-r-u7ldh_tgH3s-unsplash

1. Zer ondoriozta daiteke aipatzen dituen kontserba-lanei buruz?

- a) Jarduera horien helburu nagusia udako aisialdiaz familia-giroan gozatzea dela.
- b) Sasoiko jakien hornidura urte osorako ziurtatzea ahalbidetzen duten zeregin kolektiboak direla.
- c) Erriberara egindako txangoa ezinbestekoa dela elikagaien kalitatea bermatzeko.

2. Zer hausnarketa egiten du testuak begiraleen lan-baldintzei buruz?

- a) Ikasleentzat 900 € jasotzea egindako esfortzuarekiko orekatua eta bidezkoa dela.
- b) Begiraleen arteko harreman estua dela lanaren ordain nagusia.
- c) Ordainsaria ez datorrela bat betetzen duten funtzioaren garrantziarekin eta balioarekin.

3. Zer iritzi du egileak sasoiko beste lanei buruz (*flyerrak*, *jaialdiak*, *sorosleak*)?

- a) Langileek baldintza gogorrak eta bidegabeak pairatzen dituztela.
- b) Jaialdietan edo hondartzetan lan egitea esperientzia aberasgarria dela, nahiz eta lanaldiak luzeak izan.
- c) Nagusiek gazteen prestakuntza falta aprobetxatzen dutela lanak esleitzeko.

4. Zer adierazi nahi du egileak "tomate-kontserba egitearen erromantizismotik urrun" esamoldearekin?

- a) Sukaldeko lan tradizionalak egungo lan modernoak baino neketsuagoak direla.
- b) Udako lanak, tradizio familiarrekoak ez bezala, interes ekonomikoek eta esplotazioak baldintzatzen dituztela.
- c) Gazteek nahiago dutela diru azkarra lortu, kontserbak egiten denbora galdu baino.

5. Zer adierazi nahi du egileak nagusien jarrerari eta lan-baldintzei buruz?

- a) Haien premiak asetzeko eskaintzen zaizkiela gazteei udako lanak eta diru-sarrera azkarrak.
- b) Gazteen beharrian ekonomiko eta aukera faltez baliatzen direla lan-baldintza gogorrak ezartzeko.
- c) Kutsu erromantikoa dutelako onartzen dituztela gazteek udako lan prekarioak.

Erantzun zuzenak 7. orrialdean daude.

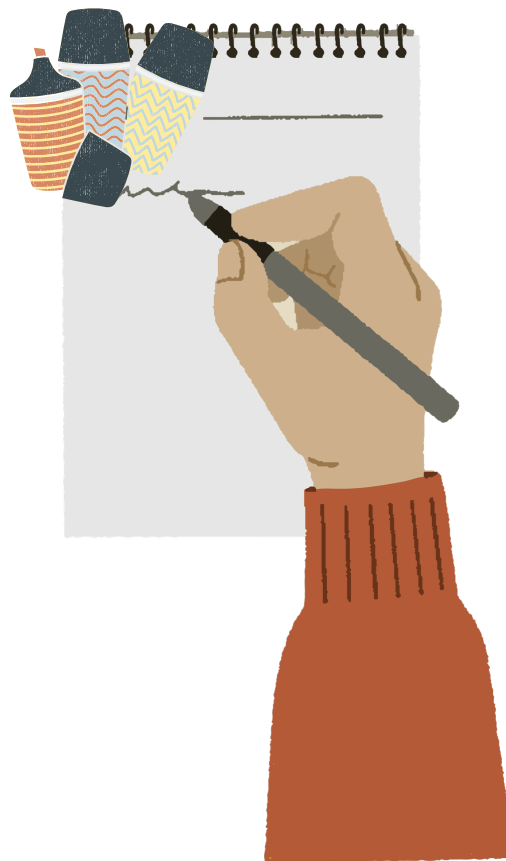
Irakurri ondoren

3. Erreparatu

Elkartu hiruko taldeetan, aztertu testua arretaz, eta erantzun galderei.

TALDEAN

1. Zein da testuaren tesia edo oinarrizko ideia? Esplizituki formulatuta al dago?
2. Zein dira ideia nagusiak? Nabarmendu ideioak kolore batez.
3. Zein dira sostenguak?
4. Zer funtzio betetzen dute adibideek testuan? Alegia, zertarako balio dute testuko adibideek?
5. Zure ustez, adibideak kenduz gero zer galduko luke testuak? Zergatik?

Talde handian, komentatu jasotakoak. Erantzun zuzenak 7.-8. orrialdeetan daude.

Berreskuratu lehen ariketan foroan idatzitako iruzkinak; idatzi bertan zeuen iritzia kideek edo zeuek deskribatutako udako lanei buruz.

Feedbacka irakasleak emango dizue.

TALDEAN

4. Adibideak erabilita

Elkartu hiruko taldeetan, irakurri gaia eta testuingurua, eta sortu argudio bakoitzerako sostenguak, adibideak emanda.

Gaia: Hiriguneak oinezkoentzat ala autoentzat?

Testuingurua: zure hiriko udalak partaidetza-prozesu bat ireki du erdigunea oinezkoek soilik erabiltzeko proiektu baten inguruan. Zuk iritzi-artikulu bat idatzi behar duzu udal-aldizkarian, neurri horren aldeko argudioak emateko.

stacy-nIK9MhvDESY-unsplash

Argudioa/ideia nagusia	Sostenguak: adibideak (deskribatu egoera erreal bat)
1. Bizi-kalitatearen hobekuntza: kutsadura akustikoa eta atmosferikoa gutxitzeak eragin zuzena du herritarren osasunean.	Esaterako, Gasteizko erdiguneko kaleetan trafikoa kendu zenetik, herritarrek aire garbiagoa arnasten dute, eta zarata-maila nabarmen jaitsi da.
2. Merkataritza txikiaren sustapena: oinezkoentzako guneei jendea kalean geratzera eta denda lokaletan erostera bultzatzen dute.	
3. Segurtasuna eta irisgarritasuna: autoak baztertzeak istripu-arriskua murrizten du, batez ere umeen eta adinekoen artean.	
4. Garraio publiko eta alternatiboaren beharra: kotxea mugatzeak beste bide batzuk indartzera behartzen du udala.	

Feedbacka irakasleak emango dizue.

BAKARKA

5. Turismo masiboaren ajeak

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri testuingurua, eta idatzi testua. Saiatu sostenguak adibideak emanaz eraikitzen.

Turismo masiboaren ajeak

Adimen artifizialak sortutako irudia

TESTUINGURUA

Zure herriko aldizkariak monografiko bat prestatu du udako sasoiaren inguruan. Udaren etorrera pozgarria izaten da askorentzat, baina herritar asko haserre agertu dira turismo masiboak dakartzan bizi-kalitatearen galeragatik eta lan-eskaintzen prekarietateagatik. Aldizkariako zuzendaritzak iritzia emateko eskatu die herritarrei turismoaren eredu horrek herritarrengan nolako ondorioak dituen aztertzeko.

Idatzi 200 hitz inguruko iritzi-artikulu bat, gaiari buruzko gogoeta eginez. Azaldu nolako eragina duen turismo masiboak herritarren eguneroko bizitzan eta eman zure iritzia eredu horrek etorkizunean herriarentzat izango dituen ondorioei buruz.

Honako ideiak erabil ditzakezu:

- Alokairuen prezioak gora, pisu turistikoak direla-eta (gazteek herritik alde egin behar).
- Kaleak, garraiobideak eta plazak masifikatuta egotea, eguneroko bizitza oztopatzen.
- Udako lanak prekarioak eta behin-behinekoak dira.
- Turismoak diru-sarrera handiak ekartzen dizkie batez ere zerbitzuak eskaintzen dituztenei.
- Gure herrialdea ezagutzera emateko modu ona da turismoa, bestelako alorretan eragina izan dezakeelako: ekonomian, politikan, kanpo-irudian...
- Aukera ematen digu beste kultura batzuetako jendea ezagutzeko, eta geure kulturaren berri kanpotarrei emateko.

Gogoan izan!

Saia zaitez sostenguak / argudiaketa adibideen bidez eraikitzen!

Feedbacka irakasleak emango dizu.

ERANTZUNAK

2. Zer dio Maider Galardik?

1- b; 2- c; 3- a; 4- b; 5- b.

3. Erreparatu

1. Zein da testuaren tesia edo oinarrizko ideia? Esplizituki formulatuta al dago?

Tesia: udako lanak ez dira neutroak, ezta kasualitatez sortuak ere; lan-merkatuaren logikek ahalmen txikiagoa duten pertsonak (bereziki gazteak) baldintza kaskarretan lan egitera bultzatzen dituzte, eta egoera normalizatuta dago.

Testuak ez du hasieratik tesi espliziturik formulatzen; eguneroko adibide zehatzen bidez eraiki du diskurtsoa, eta ondorio orokorrak ateratzeko bidea egiten dio irakurleari.

2. Zein dira ideia nagusiak?

- Udan egiten diren lan batzuek urte osorako etekina ematen dute, eta urte-sasoari lotuta daude (esplizituki adierazia + adibideen bidez indartua).
- Lan guztiek ez dute balio bera (esplizituki adierazia + adibideen bidez indartua).
- Gazteek egiten dituzten udako lan askok prekarietatea eta esplotazioa ezkutatzen dituzte (adibideen bidez adierazia + frogatua).
- Nagusiak jabetzen dira horretaz, eta horren arabera jokatzeko dute (esplizituki adierazia).

3. Zein dira sostenguak?

Adibideak. Baina kasu honetan adibideak ez dira apaingarri hutsak, funtzio argudiatzaile estrategikoa dute.

4. Zer funtzio betetzen dute adibideek testuan? Alegia, zertarako balio dute testuko adibideek?

Testuko adibideek balio dute esanahia zehazteko, kontrasteak egiteko, ahotsari (iritziari) sinesgarritasuna emateko, kasuren baten ideia nagusia ilustratzeko (udako lanak prekarioak direla adierazten dute), kasu partikularretik kritika orokorra eraikitzeke eta, kasu honetan, irakurlea ondorio logiko batera eramaten dute.

5. Zure ustez, adibideak kenduz gero zer galduko luke testuak?

Zergatik? Adibideak ezabatuz gero, ideia nagusiak, oinarrizkoak, agerian geratuko lirateke, gordin-gordin, eta testuak galdu egingo luke indar diskurtsiboa. Hau da, testuaren muina uler liteke, baina ez litzateke frogatuko bertan esaten dena.

ERANTZUNAK

Zehaztasuna galtzen da: ideiak abstraktuak dira adibiderik gabe, esperientzia errealik gabe.

Kontrastea egiteko aukera galtzen da: etxeko kontserben eta lan prekarioen arteko tentsioa galtzen da.

Inplikazio emozionala galtzen da: irakurleak ez du aukerarik bere burua egoera jakin batean identifikatuta ikusteko.

Sinesgarritasuna galtzen da: diskurtsoa teorikoagoa eta deklaratioagoa bihurtzen da.

4. Adibideak erabilia (aukera posible batzuk)

Argudioa/ideia nagusia	Sostenguak: adibideak (deskribatu egoera erreal bat)
1. Bizi-kalitatearen hobekuntza: kutsadura akustikoa eta atmosferikoa gutxitzeak eragin zuzena du herritarren osasunean	Esaterako, Gasteizko erdiguneko kaleetan trafikoa kendu zenetik, herritarrek aire garbiagoa arnasten dute, eta zarata-maila nabarmen jaitsi da.
2. Merkataritza txikiaren sustapena: oinezkoentzako guneez jendea kalean geratzera eta denda lokaletan erostera bultzatzen dute.	Adibidez, Donostiako Alde Zaharra oinezkoentzat soilik izateak giro bizia sortzen du, eta horrek onura handia dakar inguruko denda eta tabernentzat.
3. Segurtasuna eta irisgarritasuna: autoak baztertzeak istripu-arriskua murrizten du; batez ere, umeen eta adinekoen artean.	Egoera hori argi islatzen da ikastetxeen inguruko kaleak moztzen direnean; gurasoek lasaitasun handiagoz uzten diete ibiltzen haurrei, autoen beldurrik gabe jolas baitaitezke.
4. Garraio publiko eta alternatiboaren beharra: kotxea mugatzeak beste bide batzuk indartzera behartzen du udala.	Kasu zehatz bat jartzearen, Bilbon, bidegorri-sarea zabaltzeko denetik, gero eta herritar gehiagok erabiltzen dute bizikleta edo patinete elektrikoa lantokira joateko.

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Hegaluzea potetan sartzen. Euskal kostaldeko udako arrain preziatua ontziratzen, kontserba gisa gordetzeko.

Irabazitako sosak. Irabazitako dirua.

Xahutzeko motibazioa. Gastatzeko (dirua) motibazioa.

Pagotxa irudituko zaizu. Erraz edo merke lortzen den zerbait, mauka irudituko zaizu.

Eguzki galdatan. Eguzkiak asko berotzen duen lekuan.

Flyerrak banatzen egotea. Ikuskizunetarako eta aretoetarako publizitatea banatzen egotea.